

Berenika Kaczmarek-Templin

Politechnika Wrocławska

berenika.kaczmarek@pwr.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2731-7430>

Rozporządzenie eIDAS jako samoistna podstawa wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną?

<http://dx.doi.org/10.12775/SIT.2023.003>

1. Polskie regulacje

Od kilkunastu lat w polskiej literaturze prawniczej pojawiają się postulaty wdrożenia możliwości komunikowania się obywateli z sądem, w szczególności wnoszenia pism procesowych, drogą elektroniczną. Pojawiło się nawet określenie „elektroniczne biuro podawcze”, które ma być alternatywą dla tradycyjnego sposobu składania przez strony pism procesowych¹.

Polski ustawodawca już w 2000 r. podjął próbę urzeczywistnienia możliwości wnoszenia do sądu pism procesowych dro-

---

¹ D. Szostek, *Informatyzacja postępowania sądowego. Elektroniczne biuro podawcze*, w: *Współczesne problemy postępowania cywilnego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Klich, Toruń 2015, s. 64 i n.; A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Warszawa 2016, s. 172 i n.

gą elektroniczną. Ustawą z dnia 24 maja 2000 r.² wprowadzono § 2 do art. 125 Kodeksu postępowania cywilnego³ o treści: „jeżeli przepis szczególny tak stanowi, pisma procesowe wnosi się na urzędowych formularzach lub na elektronicznych nośnikach informatycznych”. Minister Sprawiedliwości miał określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i termin wprowadzenia techniki informatycznej, warunki, jakim powinny odpowiadać elektroniczne nośniki informatyczne, na których pisma procesowe mają być wnoszone, tryb odtwarzania danych na nich zawartych oraz sposób ich przechowywania i zabezpieczania, uwzględniając stan wyposażenia sądów w odpowiednie środki techniczne i poziom rozwoju technik informatycznych. Jednakże do wydania przez Ministra Sprawiedliwości przedmiotowego rozporządzenia nigdy nie doszło, a sam przepis art. 125 § 2 k.p.c. ulegał wielokrotnie zmianom⁴. Między innymi elektroniczne nośniki informatyczne zastępowano informatycznymi nośnikami danych lub wprowadzano możliwość wnoszenia pism za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Możliwości te pozostawały jednak w sferze teoretycznej i nie doczekały się realizacji.

Kolejna nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 9 stycznia 2009 r. utrwaliła zasadę, w myśl której system teleinformatyczny stał się jedynym sposobem składania elektronicznych pism procesowych⁵. Wskutek tej nowelizacji pisma miały być wnoszone za pomocą systemu teleinformatycznego (drogą elektro-

---

² Dz.U. z 2000 r. Nr 48, poz. 554. W tym zakresie weszła w życie 1 października 2000 r.

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.), dalej: k.p.c.

⁴ Ustawa z dnia 4 września 2008 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 171, poz. 1056), która weszła w życie 8 października 2008 r., ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 26, poz. 156), która weszła w życie 1 stycznia 2010 r., ustawa z dnia 16 września 2011 r. (Dz.U. z 2011 r. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie 3 maja 2012 r., ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 218), obowiązująca od 1 lipca 2016 r., ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311), która weszła w życie 8 września 2016 r., ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która weszła w życie 21 sierpnia 2019 r.

⁵ Ustawa o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2009 r. Nr 26, poz. 156), która weszła w życie 1 stycznia 2010 r.

niczną) oraz na informatycznych nośnikach danych. Przy czym droga elektroniczna została utożsamiona wyłącznie z systemem teleinformatycznym.

Przepis art. 125 § 2^{1a} k.p.c.⁶ w aktualnym brzmieniu stanowi, że dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oraz dalsze wnoszenie tych pism za pośrednictwem tego systemu są dopuszczalne, jeżeli z przyczyn technicznych, leżących po stronie sądu, jest to możliwe. Można zatem bez wątplenia przyjąć, że ostatnie zmiany spełniają społeczne oczekiwania i postulaty dotyczące informatyzacji sądownictwa⁷.

1.1. System teleinformatyczny

Kodeks postępowania cywilnego posługuje się pojęciem „systemu teleinformatycznego”, chociaż nie wskazuje, jak należy je rozumieć. W przepisie art. 9 § 1 k.p.c. jest mowa o systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe. Oznaczono go w nawiasie terminem „system teleinformatyczny”, ale trudno to uznać za definicję ustawową. Ilekroć w ustawie pojawia się sformułowanie „system teleinformatyczny”, należy go rozumieć jako system obsługujący postępowanie sądowe. W odróżnieniu od niego w postępowaniu sądowym można jeszcze wykorzystać inny system teleinformatyczny, służący do udostępniania protokołów lub pism w postaci elektronicznej, jednakże taki system będzie ograniczony do wskazanych czynności. W dalszych przepisach kodeksowych ustawodawca posługuje się już samym pojęciem „systemu teleinformatycznego”, bez definiowania go.

---

⁶ Przepis dodany ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która weszła w życie 21 sierpnia 2019 r.

⁷ S. Cieślak, *Forma czynności w procesie cywilnym – stan obecny i perspektywy rozwoju*, w: *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014, s. 155 i n.; J. Gołaczyński, *Model informatyzacji postępowania cywilnego w nowym Kodeksie postępowania cywilnego*, w: *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym*, s. 391 i n.; K. Markiewicz, *Informatyzacja postępowania cywilnego – de lege lata i de lege ferenda*, w: *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym*, s. 403 i n.

System teleinformatyczny został natomiast zdefiniowany w art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną⁸. Zgodnie z tym przepisem należy go rozumieć jako zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 2460)⁹. Z przepisów ustawy wprost nie wynika, by miała ona zastosowanie do organów wymiaru sprawiedliwości i do komunikacji między stronami a sądem. Jednak wydaje się, że nie ma przeszkód, by wykorzystać przedmiotową definicję na płaszczyźnie postępowania przed sądem cywilnym¹⁰ z uwagi na okoliczność, że jest ona właściwie tożsama z powszechnym rozumieniem tego terminu, w szczególności w języku branżowym dla IT (informatyka)¹¹. Taki zabieg pozwoli uniknąć wątpliwości interpretacyjnych i będzie sprzyjał ujednoczeniu rozumienia pojęć technicznych w języku prawnym i języku potocznym.

Regulacja art. 125 k.p.c. oznacza, że w istocie sposobność wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną zależy od organizacyjno-technicznych możliwości sądu. Jednakże sam przepis nie

---

⁸ Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r. poz. 344.

⁹ Zob. szerzej S. Piątek, *Prawo telekomunikacyjne. Komentarz*, Warszawa 2005.

¹⁰ B. Kaczmarek-Templin, *Elektroniczny obieg dokumentów a zasady procesowe w procesie cywilnym*, Warszawa 2023. W doktrynie pojawiły się wcześniej nieliczne głosy odwołujące się do tej definicji systemu teleinformatycznego zawartej w ustawie – Prawo telekomunikacyjne i wykorzystujące ją w celu określenia systemu teleinformatycznego, o jakim mowa w art. 125 k.p.c., jednakże żaden z autorów nie uzasadniał swojego stanowiska w tym zakresie, zob. M. Sorysz, M. Kaczyński, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1A: *Komentarz*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020, uwagi do art. 125, nb 12, Legalis; T. Szanciło, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Szanciło, Warszawa 2019, uwagi do art. 125, nb 7, Legalis.

¹¹ M. Ganczar, *Ocena audytu systemów teleinformatycznych (z punktu widzenia zasad poprawnej procedury i pragmatyzmu postępowania)*, w: *Jawność i jej ograniczenia*, t. 3: *Skuteczność regulacji*, red. G. Szpor, Z. Kmiecik, Warszawa 2013, s. 116–117.

jest w tym zakresie zbyt precyzyjny. Można się zastanawiać, czy chodzi o sytuację, gdy każdy sąd będzie musiał zadbać samodzielnie o urzeczywistnienie takiej możliwości, czy będzie określone działanie systemowe wdrażane ogólnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości, wszak technicznie możliwe jest uruchamianie systemu teleinformatycznego obsługującego poszczególne rodzaje postępowań lub obsługującego wyodrębnione sądy, np. gospodarcze, cywilne lub rodzinne¹². Wydaje się jednak, że należy opowiedzieć się za pierwszą opcją. Przemawiają za tym m.in. przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w części regulującej elektroniczne postępowanie upominawcze, w których nie wskazuje się na system elektroniczny obsługujący to postępowanie, a jedynie używa się sformułowania ogólnego – system teleinformatyczny (art. 505²⁸ k.p.c. i nast.). Przepis art. 126 k.p.c. regulujący treść pism procesowych w § 3 i § 5 wprowadza odrębności dla pism wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, a § 3¹ używa terminu „pisma wnoszone w elektronicznym postępowaniu upominawczym”, bez sugerowania, że chodzi o jakiś odrębny system obsługujący elektroniczne postępowanie upominawcze.

1.2. Podpis

Jednym z wymogów formalnych w odniesieniu do pisma procesowego jest opatrzenie go podpisem (art. 126 § 1 pkt 6 k.p.c.). Wprawdzie ustawodawca nie wskazał, że chodzi o podpis własnoręczny, ale zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie tak się przyjmuje¹³.

---

¹² Por. A. Zalesińska, T. Januszkiwicz, *Zapewnienie skuteczności i sprawności administracyjnej sądów powszechnych w kontekście wdrożenia centralnej poczty elektronicznej, centralnego systemu usług katalogowych i uwierzytelniania oraz systemu zarządzania tożsamością*, „Wrocławskie Studia Sądowe” 2015, nr 1, s. 122–132.

¹³ Przykładowo E. Rudkowska-Ząbczyk, P. Rodziewicz, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Warszawa 2023, Legalis, uwagi do art. 126, a także postanowienie Sądu Najwyższego (dalej: SN) z dnia 17 kwietnia 1967 r., II PZ 22/67, „Nowe Prawo” 1967, nr 12, s. 1720 z głosem J. Krajewskiego.

Wynika to przede wszystkim z funkcji podpisu¹⁴, a w szczególności funkcji identyfikacyjnej i autoryzacyjnej¹⁵. Funkcja identyfikacyjna pozwala na ustalenie pochodzenia określonej treści od osoby, która złożyła podpis. Funkcja autoryzacyjna gwarantuje niezmiennność podpisanej treści. Podpis własnoręczny jest możliwy do weryfikacji, gdyż nosi powtarzalne cechy indywidualne, utrudniające podrobienie, które jednocześnie pozwalają odróżnić go od innych. Konfiguracja użytych liter powinna umożliwić utożsamienie podpisu z nazwiskiem podpisującego. Nie jest dopuszczalne mechaniczne odtworzenie na piśmie procesowym wzoru podpisu (*facsimile*), jego zeskanowanie, nadruk itp.¹⁶ Podpis elektroniczny również spełnia funkcje identyfikacyjną i autoryzacyjną, gdyż jest on przypisany do konkretnej osoby¹⁷ i po jego złożeniu nie jest możliwe wprowadzanie zmian do podpisanego dokumentu, gdyż każda taka zmiana będzie widoczna.

Trudno znaleźć racjonalne powody, by podpis w rozumieniu przepisów procesowych rozumieć inaczej niż podpis w rozumieniu przepisów prawa cywilnego materialnego, dlatego też nie ma potrzeby dokonywania różnych wykładni w tym zakresie¹⁸. W szczególności uwagi dotyczące podpisu elektronicznego powinny znajdować zastosowanie do prawa procesowego.

---

¹⁴ Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie wskazują miejsca w piśmie procesowym, w którym należy złożyć podpis. Przepis art. 126 § 1 pkt 4 k.p.c. obliguje do tego, aby każde pismo procesowe zawierało m.in. podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika. Podpis będący obligatoryjną częścią pisma procesowego stanowi zatwierdzenie treści pisma, więc powinien być umieszczony pod jego treścią na znak, że ta część pisma jest objęta oświadczeniem woli lub wiedzy podpisującego, zob. wyrok SN z dnia 30 marca 2017 r., V CZ 23/17, „Orzecznictwo Sądów Gospodarczych” 2017, nr 6, poz. 45, s. 3.

¹⁵ Szerzej na temat funkcji podpisu zob. A. Bieliński, *Charakter podpisu w prawie cywilnym materialnym i procesowym*, Warszawa 2007, s. 12–18; J. Janowski, *Podpis elektroniczny w obrocie prawnym*, Warszawa 2007, s. 30; J. Kasprzyżyn, *Podpis elektroniczny jako element zwykłej formy pisemnej czynności prawnych*, Warszawa 2007, s. 46–90.

¹⁶ Postanowienie SN z dnia 17 kwietnia 1967 r., II PZ 22/67, „Nowe Prawo” 1967, nr 12, s. 1720.

¹⁷ Aktualnie również osoba prawna może posługiwać się pieczęcią elektroniczną, która jest odpowiednikiem podpisu elektronicznego osoby fizycznej.

¹⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2022, uwagi do art. 126.

Z art. 126 § 5 k.p.c. wynika, że pismo procesowe wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. W kwestii rodzajów podpisów konieczne jest odwołanie się do rozporządzenia w sprawie identyfikacji elektronicznej, uwierzytelniania i usług zaufania (dalej: eIDAS)¹⁹, a także pomocniczo do ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej²⁰, definiującej krajowy schemat identyfikacji elektronicznej.

Niezależnie od powyższego warto się zastanowić, na ile przepisy rozporządzenia eIDAS *sui generis* mogą być podstawą do skutecznego wniesienia pisma procesowego w ramach postępowania procesowego przed sądem cywilnym. W szczególności należy rozważyć możliwość zastąpienia podpisu własnoręcznego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, co w istocie sprowadza się do zbadania dopuszczalności wniesienia drogą elektroniczną (tj. za pośrednictwem poczty elektronicznej) pisma procesowego z użyciem kwalifikowanego podpisu elektronicznego, w tym również zagranicznego podpisu elektronicznego.

2. Rozporządzenie eIDAS

Rozporządzenie w sprawie identyfikacji elektronicznej, uwierzytelniania i usług zaufania (eIDAS), które stosuje się od 1 lipca 2016 r., zostało uchwalone, by ujednoczyć przepisy dotyczące podpisu elektronicznego i transakcji elektronicznych²¹. Jego celem jest zwiększenie zaufania do transakcji elektronicznych na rynku wewnętr-

---

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE, Dz.U. UE L 257/73 z dnia 28 sierpnia 2014 r.

²⁰ Tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r. poz. 162 ze zm.

²¹ Zob. także M. Kutyłowski, P. Błażkiewicz, *Advanced Electronic Signatures and eIDAS – Analysis of the Concept*, „Computer Standards and Interfaces” 2023, t. 83, <https://doi.org/10.1016/j.csi.2022.103644>.

nym poprzez zapewnienie wspólnej podstawy bezpiecznej interakcji elektronicznej między obywatelami, przedsiębiorstwami i organami publicznymi, co w konsekwencji ma pozwolić na podniesienie efektywności publicznych i prywatnych usług online w Unii Europejskiej, w tym e-handlu, i co w istocie oznacza zapewnienie, że dokumenty elektroniczne z podpisem elektronicznym będą uznawane i akceptowane we wszystkich państwach członkowskich UE²².

Rozporządzenie eIDAS wprowadza ramy prawne w odniesieniu do podpisów elektronicznych, pieczęci, znaczników czasu, dokumentów elektronicznych, usług rejestrowanego doręczenia i usług certyfikacyjnych do uwierzytelniania stron internetowych. Zwykle elementy te różnią się w poszczególnych systemach prawnych, organizacjach lub działaniach państw członkowskich (np. podpisy elektroniczne, tożsamości cyfrowe, usługi zaufania) i nie są ze sobą bezpośrednio powiązane poza terytorium kraju. Rozporządzenie eIDAS umożliwiło tworzenie niezbędnych ram normatywnych i kręgu zaufania, który umożliwia wzajemne uznawanie krajowych systemów identyfikacji. Zanim ono się pojawiło brakowało podstawy prawnej do takich działań. Projekty mające na celu zapewnienie rozwiązań cyfrowych dla procedur transgranicznych, takich jak e-CODEX²³ (cyfrowa platforma umożliwiająca krajom członkowskim UE transgraniczną wymianę danych w obszarze prawa²⁴), musiały zawierać własne rozwiązania dla

---

²² Zob. przykładowo D. Gregušova, Z. Halásová, T. Peráček, *eIDAS Regulation and Its Impact on National Legislation: The case of the Slovak Republic*, „Administrative Sciences” 2022, nr 12, <https://www.mdpi.com/journal/admsci> (dostęp: 5.01.2023 r.); J. Dusek, *How to Measure Intermunicipal Cooperation in Conditions of the Czech Republic*, w: *How to Measure Intermunicipal Cooperation in Conditions of the Czech Republic*, w: *Modeling Innovation Sustainability and Technologies*, red. A. Dias, B. Salmelin, D. Pereira, M. Sales Dias, Cham 2018, s. 149–156.

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/850 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie informatycznego systemu transgranicznej elektronicznej wymiany danych w obszarze współpracy sądowej w sprawach cywilnych i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych (system e-CODEX) oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2018/1726, Dz.U. L 150, s. 1 z dnia 1 czerwca 2022 r.

²⁴ Szerzej na temat projektu e-Codex zob. <https://www.gov.pl/web/ia/e-codex--interoperacyjna-platforma-w-obszarze-e-sprawiedliwosci> (dostęp: 5.01.2023 r.) oraz <https://www.e-codex.eu/projects> (dostęp: 5.01.2023 r.).

uczestniczących w nich stron, aby zapewnić wzajemne uznawanie schematów identyfikacji²⁵.

Jak stanowi art. 1 rozporządzenia eIDAS, w celu zapewnienia właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego i w dążeniu do osiągnięcia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa środków identyfikacji elektronicznej i usług zaufania określa ono warunki uznawania przez państwa członkowskie środków identyfikacji elektronicznej osób fizycznych i prawnych, objętych notyfikowanym systemem identyfikacji elektronicznej innego państwa członkowskiego, a także określa przepisy dotyczące usług zaufania, w szczególności transakcji elektronicznych, oraz ustanawia ramy prawne dla podpisów elektronicznych, pieczęci elektronicznych, elektronicznych znaczników czasu, dokumentów elektronicznych, usług rejestrowanego doręczenia elektronicznego i usług certyfikacyjnych uwierzytelniania witryn internetowych.

Poprzednio obowiązująca dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 1999/93/WE²⁶ dotyczyła podpisów elektronicznych, ale nie zapewniała szczegółowych ram transgranicznych i międzysektorowych, które pozwoliłyby na bezpieczne, wiarygodne i łatwe w użyciu transakcje elektroniczne. Rozporządzenie eIDAS umacnia i poszerza dorobek tej dyrektywy, przy czym należy podkreślić, że zostało ono zaprojektowane i wdrożone w celu wyeliminowania wszelkich niespójności, zmniejszenia wahań i zbudowania zaufania między rynkami wewnętrznymi w odniesieniu do podpisów elektronicznych i transakcji. Od 1 lipca 2016 r. podmioty publiczne mają obowiązek uznawania i akceptacji podpisów oraz pieczęci elektronicznych pochodzących ze wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Wymaga to dostosowa-

---

²⁵ M. Velicogna, *e-CODEX Deliverable D7.4 Architectural Hands on Material*, https://www.e-codex.eu/sites/default/files/2019-08/e-CODEX%20D7.4%20Architectural%20Hands%20on%20Material_v1.pdf (dostęp: 5.01.2023 r.); idem, *Coming to Terms with Complexity Overload in Transborder e-Justice: The e-CODEX Platform*, w: *The Circulation of Agency in E-Justice: Interoperability and Infrastructures for European Transborder Judicial Proceedings*, red. F. Conti, G.F. Lanzara, Dordrecht 2014, s. 309–330.

²⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 1999/93/WE z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych (Dz.U. L 13 z dnia 19 stycznia 2000 r., s. 12).

nia infrastruktury urzędowej zarówno do przyjmowania, jak i do doręczania dokumentów wytworzonych wewnątrz podmiotów realizujących zadania publiczne.

Wzajemne uznawanie identyfikatorów elektronicznych umożliwia obywatelom i przedsiębiorstwom prowadzenie działalności transgranicznej bez napotykania wielu przeszkód w kontaktach z organami publicznymi. Jest to pierwszy krok do zagwarantowania wartości prawnej, integralności, jakości i cech dokumentów elektronicznych, które mogą być wykorzystane jako dowód w krajowych postępowaniach sądowych. Warto tym samym podjąć próbę analizy możliwości uznania rozporządzenia eIDAS za regulację prawa procesowego. Zastosowanie jego przepisów w procedurze cywilnej należałoby rozpatrywać w dwóch płaszczyznach. W pierwszej kolejności trzeba by rozważyć możliwość skutecznego opatrywania pism procesowych podpisami elektronicznymi²⁷. Następnie należałoby przeanalizować wpływ rozporządzenia na postępowanie dowodowe i moc dowodową dowodów elektronicznych²⁸, jednakże to zagadnienie wykracza poza ramy niniejszego artykułu²⁹.

W preambule (motyw 9) rozporządzenia eIDAS wskazano, że do czasu jego wejścia w życie w większości przypadków obywatele nie mogli korzystać ze swojej identyfikacji elektronicznej w celu uwierzytelnienia się w innym państwie członkowskim, ponieważ krajowe systemy identyfikacji elektronicznej w ich kraju nie były uznawane w innych państwach członkowskich. Ta bariera elektroniczna nie pozwalała dostawcom usług w pełni korzystać z rynku wewnętrznego. Wdrożenie rozporządzenia eIDAS ma za-

---

²⁷ Por. A. Bieliński, *Locus standi in electronic judicial and execution proceedings in civil cases in Poland*, w: *Locus standi across legal cultures*, red. A. Budnik, Białystok 2015, s. 81–82; zob. B. Kaczmarek-Templin, w: *Dowody w postępowaniu cywilnym. System Postępowania Cywilnego*, t. 2, red. Ł. Błaszczak, Warszawa 2021, s. 1093–1097.

²⁸ E.A. Onțanu, *Normalising the use of electronic evidence: Bringing technology use into a familiar normative path in civil procedure*, „Oñati Socio-Legal Series” 2022, nr 12(3), s. 582–613, <https://opo.iisj.net/index.php/osls/article/view/1370> (dostęp: 5.01.2023 r.); P.P. Polański, *Towards the single digital market for e-identification and trust services*, „Computer Law and Security Review” 2015, t. 31(6), s. 773–781.

²⁹ Szerzej B. Kaczmarek-Templin, w: *Dowody w postępowaniu cywilnym*, s. 1093–1096.

pewnić wzajemne uznawanie środków identyfikacji elektronicznej, co w konsekwencji ułatwi transgraniczne świadczenie licznych usług na rynku wewnętrznym i umożliwi przedsiębiorstwom prowadzenie działalności za granicą bez konieczności zmagania się z przeszkodami w kontaktach z organami publicznymi.

Zgodnie z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej³⁰ rozporządzenia unijne mają zasięg ogólny. Wiążą w całości i są bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. Oznacza to, że przepisy rozporządzenia stają się automatycznie przepisami w krajowych porządkach prawnych. Rozporządzenie eIDAS co do zasady reguluje kwestie związane z prawem materialnym, jednakże w kilku artykułach znalazły się odniesienia do postępowań sądowych, a konkretnie do zagadnień związanych z tematyką przeprowadzania i mocy określonych dowodów elektronicznych.

3. Możliwość bezpośredniego stosowania eIDAS w przepisach procesowych

Należy podkreślić, że celem rozporządzenia eIDAS nie jest zunifikowanie przepisów proceduralnych obowiązujących w poszczególnych państwach członkowskich. Co więcej, nie byłoby to możliwe, gdyż ustawodawca unijny zasadniczo nie ma intencji ujednolicenia krajowych procedur sądowych na poziomie wspólnotowym³¹, a co najwyżej zmierza do ujednolicenia procedury transgranicz-

---

³⁰ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – Wersje skonsolidowane Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana) – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana) – Protokoły – Załączniki – Deklaracje dołączone do Aktu końcowego konferencji międzyrządowej, która przyjęła Traktat z Lizbony podpisany w dniu 13 grudnia 2007 r., Dz.U. C 326, 26 października 2012 r.

³¹ Szerzej na temat koncepcji europejskiego prawa procesowego zob. K. Weitz, *Europejskie prawo procesowe cywilne – stan obecny i perspektywy dalszego rozwoju*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 2, s. 9 i n.; B. Hess, *Europäisches Zivilprozessrecht*, Heidelberg 2010, s. 246.

nej³². Ułatwianie obrotu transgranicznego we wszelkich płaszczyznach stanowi jeden z najważniejszych celów Unii Europejskiej.

Z uwagi na kompleksową regulację w rozporządzeniu eIDAS dotyczącą podpisów elektronicznych można rozważać, czy może mieć ono zastosowanie także do korespondencji elektronicznej obywateli z sądami w ramach cywilnych postępowań sądowych. W szczególności do takiego wniosku mógłby prowadzić przepis art. 25 ust. 2 rozporządzenia eIDAS, zgodnie z którym kwalifikowany podpis elektroniczny ma skutek prawny równoważny podpisowi własnoręcznemu.

W większości krajów europejskich wdrażane są coraz powszechniej usługi elektroniczne w transakcjach biznesowych i w sferze publicznej. Przykładowo w Polsce dyskusja jest tym bardziej żywołowa, że coraz więcej usług w ramach działalności organów administracji publicznej (składanie wniosków do urzędów skarbowych, do zakładu ubezpieczeń społecznych, rejestracja działalności gospodarczej, a nawet rejestracja spółek handlowych) można zrealizować w formie elektronicznej, w tym z użyciem kwalifikowanego podpisu elektronicznego lub za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP), czyli ogólnopolskiej platformy teleinformatycznej służącej do komunikacji obywateli z jednostkami administracji publicznej w ujednolicony, standardowy sposób. Wśród usług oferowanych przez ePUAP są także tzw. profil zaufany (eGO), który umożliwia składanie pism elektronicznych (jednakże nie na potrzeby procesu cywilnego) ze skutkiem prawnym bez konieczności stosowania podpisu kwalifikowanego (z użyciem zwykłego podpisu elektronicznego), oraz mechanizm pojedynczego logowania (SSO), który daje możliwość stosowania tego samego konta ePUAP do logowania się na stronach różnych usługodawców. Tzw. profil zaufany nie jest kwalifikowanym podpisem elektronicznym, a i tak pozwala na skuteczne załatwianie spraw administracyjnych. W konsekwencji

---

³² Por. K. Weitz, *Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych*, Warszawa 2009, s. 162 i n.; F. Gascón Inchausti, *Service of proceedings on the defendant as a safeguard of fairness in civil proceedings: in search of minimum standards from EU legislation and European case-law*, „Journal of Private International Law” 2017, t. 13, nr 3, s. 485 i n.

obywatele wypatrują również możliwości skutecznej komunikacji z sądem, a w szczególności urzeczywistnienia opcji wnoszenia do sądu pism procesowych drogą elektroniczną.

Tytułowe zagadnienie jest tym bardziej interesujące, że 1 grudnia 2021 r. uruchomiony został Portal Rejestrów Sądowych (PRS), który zapewnia realizację usług rejestrów sądowych oraz sądów gospodarczych. Wprawdzie postępowanie rejestrowe nie jest postępowaniem toczącym się w trybie procesowym, jednak sam fakt, że jest ono postępowaniem sądowym, uzasadnia konieczność wspomnienia o nim. PRS to system teleinformatyczny Ministerstwa Sprawiedliwości służący do udostępniania usług rejestrów sądowych dla obywateli, gdyż aktualnie wszystkie wnioski dotyczące spraw gospodarczych muszą być składane elektronicznie. Jedną z jego funkcji jest Moduł Tożsamość, który zapewnia identyfikację użytkowników w systemach Ministerstwa Sprawiedliwości przy wykorzystaniu usług zaufanych dostawców tożsamości, co pozwala wyeliminować proces zakładania użytkownikowi osobnych kont dla różnych systemów. Z formalnego punktu widzenia postępowanie rejestrowe jest wszak częścią postępowania cywilnego, zatem w takim zakresie obrót korespondencji między sądem a obywatelem odbywa się elektronicznie, do czego zastosowanie powinny znaleźć przepisy rozporządzenia eIDAS. Informatyzacja postępowania rejestrowego daje również nadzieję na faktyczne urzeczywistnienie możliwości elektronicznego wnoszenia pism procesowych w postępowaniach toczących się przed sądami cywilnymi także w trybie procesowym.

3.1. Równoważność kwalifikowanego podpisu elektronicznego i podpisu własnoręcznego

Argumentem przemawiającym za akceptacją tezy o bezpośrednim stosowaniu rozporządzenia eIDAS w porządkach krajowych do możliwości opatrywania pism procesowych podpisami elektronicznymi mógłby być na pierwszy rzut oka jego art. 25 ust. 2. Przepis ten stanowi, że kwalifikowany podpis elektroniczny ma

skutek prawny równoważny podpisowi własnoręcznemu. Można by wysnuwać z niego wniosek o generalnej dopuszczalności zastępowania podpisu własnoręcznego kwalifikowanym podpisem elektronicznym³³. Jednakże powołany przepis oznacza, że podpis elektroniczny nie stanowi prostego zamiennika podpisu własnoręcznego, a jedynie wskazuje na zrównanie skutków prawnych obu podpisów³⁴.

W doktrynie pojawiały się postulaty, by z przepisów rozporządzenia, które są však bezpośrednio stosowane także w polskim porządku prawnym, wywodzić podstawę prawną do usankcjonowania możliwości wnoszenia do sądu pism procesowych drogą elektroniczną³⁵. Jednakże, mimo przepisów, które w istocie warto byłoby stosować na gruncie procedury cywilnej, to samo rozporządzenie wyraźnie wskazuje na brak podstaw ku temu.

Zgodnie z przepisem art. 2 rozporządzenia eIDAS, określającym jego zakres zastosowania, stosuje się je do systemów identyfikacji elektronicznej, które zostały notyfikowane przez państwo członkowskie, oraz do dostawców usług zaufania mających siedzibę w Unii Europejskiej. Nie ma ono natomiast zastosowania do świadczenia usług zaufania wykorzystywanych wyłącznie w obrębie zamkniętych systemów wynikających z prawa krajowego

---

³³ Podobna dyskusja toczyła się przy okazji wejścia w życie przepisu art. 78¹ § 2 k.c., w myśl którego oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej. Literalne brzmienie tego przepisu mogłoby wskazywać na dopuszczalność generalnego zastępowania jednego podpisu drugim. Podobna koncepcja była prezentowana przez W. Kocota, który uważa, że mamy jedną formę pisemną i dwa sposoby jej dochowania, tj. przez złożenie podpisu własnoręcznego lub kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Ostatecznie nie budzi wątpliwości, że w istocie mamy do czynienia z dwoma różnymi formami czynności prawnych, które wcale nie mogą dowolnie podlegać zamianom, zob. W. Kocot, *Wpływ Internetu na prawo umów*, Warszawa 2004, s. 345.

³⁴ Por. B. Kaczmarek-Templin, *Dowód z dokumentu elektronicznego w procesie cywilnym*, Warszawa 2012, s. 89–91. Zob. także rozważania dotyczące formy elektronicznej, uwzględniające analizę skutków podpisu elektronicznego: Z. Radwański, *Uwagi ogólne o zakresie stosowania formy elektronicznej w prawie cywilnym*, w: *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa prof. M. Pazdana*, Kraków 2005, s. 1291–1306; J. Barta, R. Markiewicz, *Internet a prawo*, Kraków 1998, s. 65 i n.; W.J. Kocot, *Elektroniczna forma oświadczeń woli*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2001, nr 3, s. 1–8.

³⁵ Zob. D. Szostek, op.cit., s. 67 wraz z przypisami.

lub porozumień zawartych przez określoną grupę uczestników. Nie ma ono także wpływu na prawo krajowe ani unijne związane z zawieraniem i ważnością umów lub innych zobowiązań prawnych bądź proceduralnych dotyczących ich formy.

Z motywu 21 preambuły eIDAS wynika, że taki zamknięty system jest wykorzystywany wyłącznie przez określoną grupę uczestników i nie ma skutków dla stron trzecich. System teleinformatyczny obsługujący postępowanie sądowe, który jest w całości regulowany przez przepisy krajowe, może być właśnie potraktowany jako system zamknięty, gdyż będzie on kanałem komunikacji między stronami postępowania a sądem, który będzie irrelevantny dla osób postronnych.

Oznacza to, że w istocie z prawa krajowego musi wynikać możliwość zastąpienia podpisu własnoręcznego podpisem elektronicznym, w szczególności musi to być spójne z przepisami dotyczącymi formy określonych czynności czy to prawa materialnego³⁶, czy też prawa procesowego (forma czynności procesowych³⁷).

Należy zatem przyjąć, że nie ma możliwości zamiennego wykorzystania kwalifikowanego podpisu elektronicznego i podpisu własnoręcznego w stosunku do pism procesowych. Taka możliwość musiałaby wynikać bezpośrednio z przepisu prawa krajowego, tj. w szczególności z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Ponadto trzeba nadmienić, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują możliwości składania pism w postaci elektronicznej inaczej aniżeli za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zatem mocą wyłącznie woli strony składającej pismo procesowe nie można usankcjonować pisma wniesione-

---

³⁶ Na przykład w odniesieniu do testamentu zob. K. Osajda, *Wpływ rozwoju techniki na uregulowanie formy testamentu – rozważania de lege ferenda*, „Rejent” 2010, nr 5, s. 50 i n. Na temat elektronicznych testamentów zob. M. Załucki, *About the Need to Adjust the Regulations Regarding the Form of Will to the Modern Requirements*, „European Journal of Economics, Law and Politics” June 2019, t. 6, nr 2, <http://elpjournal.eu/wp-content/uploads/2019/06/6-2-1.pdf> (dostęp: 5.01.2023 r.).

³⁷ Na temat elektronicznych czynności procesowych zob. A. Kościółek, *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; eadem, *Elektroniczne czynności procesowe w świetle nowelizacji z 10.7.2015 r.*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2017, nr 1.

go elektronicznie na przykład na skrzynkę poczty elektronicznej sądu i opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Należy także podkreślić, że w sprawach, w których przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w przypadku niewniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego przewodniczący zawiadamia wnoszącego pismo o bezskuteczności czynności (art. 126 § 2² k.p.c.). Natomiast w sprawach, w których strona zobowiązana jest wnosić pisma procesowe w sposób tradycyjny, tj. w postaci papierowej, złożenie pisma za pośrednictwem poczty elektronicznej może być co najwyżej potraktowane jako wniesienie pisma obarczonego brakiem formalnym, czyli brakiem podpisu³⁸.

3.2. Podpisy elektroniczne w czynnościach procesowych

Sąd Najwyższy na kanwie przepisów poprzednio obowiązującej dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 1999/93/WE z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych³⁹ przeprowadził dogłębne rozważania dotyczące podpisu elektronicznego i możliwości zastosowania go w cywilnym postępowaniu procesowym, które w dużej mierze pozostają w mocy. Według Sądu Najwyższego nawet dokonanie czynności procesowej zaopatrzonej w ówczesnie definiowany bezpieczny podpis elektroniczny nie powoduje uznania jej skuteczności⁴⁰. Sąd stwierdził, że jeżeli celem prawodawcy unijnego byłoby przyznanie jednostce w art. 5 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 1999/93/WE z dnia 13 grudnia 1999 r.

---

³⁸ Wydruk niedopuszczalnego środka odwoławczego wniesionego drogą elektroniczną może być potraktowany jako środek odwoławczy niewniesiony tą drogą, jeżeli usunięty zostanie brak podpisu. Datą wniesienia tego środka do sądu jest wtedy data wykonania wydruku, zob. postanowienie SN z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 9/12, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna” 2012, nr 11, poz. 128, s. 34.

³⁹ Dz. Urz. UE L z 2000 r., nr 13, s. 12.

⁴⁰ Postanowienie SN z dnia 19 czerwca 2013 r., I Cz 59/13, Legalis nr 759435.

w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych skutecznego względem państwa członkowskiego uprawnienia do wnoszenia w postaci elektronicznej środków odwoławczych lub innych środków zaskarżenia w postępowaniu sądowym, to musiałyby to mieć taką postać jak w art. 16 rozporządzenia (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty. Sąd stwierdził nadto, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego są przepisami odrębnymi, które wyłączają w odniesieniu do pism procesowych zrównanie skutków prawnych dokumentów podpisanych własnoręcznie oraz danych w postaci elektronicznej opatrzonych podpisem elektronicznym. Wywody te zachowują aktualność i można je odpowiednio zastosować także do rozporządzenia eIDAS.

W tym samym postanowieniu Sąd Najwyższy wyjaśniał, że wniesienie pisma procesowego drogą elektroniczną może być zrównane pod względem skutków prawnych z wniesieniem pisma procesowego w postaci tradycyjnej tylko w razie istnienia odpowiedniej infrastruktury technicznej, pozwalającej sądowi odbierać pisma procesowe w postaci elektronicznej w sposób dostosowany do ich funkcji i uwzględniający doniosłość wyrażonych w nich oświadczeń stron (czynności procesowych), tak jak ma to miejsce w przypadku elektronicznego postępowania upominawczego. Jeżeli w zakresie danego postępowania takiej infrastruktury nie ma, w związku z czym nie ma także przepisu szczególnego dopuszczającego składanie pism procesowych w postaci elektronicznej, skuteczność prawną wniesionemu drogą elektroniczną pismu procesowemu może zapewnić tylko złożenie na wezwanie sądu własnoręcznego podpisu na wydruku.

Przepisy rozporządzenia eIDAS *per se* nie mogą być podstawą do umożliwiania obywatelom inicjowania postępowań sądowych lub wnoszenia w ich toku pism procesowych drogą elektroniczną. Taka możliwość musiałaby wynikać z przepisów prawa krajowego. Jeśli zatem ustawodawca krajowy przewidział w postępowaniu sądowym możliwość składania pism w postaci elektronicznej, to wówczas należy uwzględnić regulację rozporządzenia eIDAS.

W polskim porządku prawnym funkcjonuje elektroniczne postępowanie upominawcze (wzorowane⁴¹ na angielskim Money Claim Online⁴² i niemieckim Mahnverfahren⁴³), w którym powód ma obowiązek komunikowania się z sądem tylko drogą elektroniczną, jednakże wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego to postępowanie (EPU)⁴⁴. Formalnie elektroniczne postępowanie upominawcze jest prowadzone przez jeden wybrany sąd dla całego kraju – Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie, zwany potocznie e-sądem. Komunikacja z sądem wymaga aktywnego konta w systemie teleinformatycznym, przy czym umożliwiono dodatkową możliwość logowania do EPU poprzez Moduł Tożsamość z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

Pozew i inne pisma procesowe można podpisywać zwykłym podpisem elektronicznym, uzyskiwanym za pośrednictwem konta w systemie teleinformatycznym EPU, lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Biorąc pod uwagę przepisy rozporządzenia eIDAS, można stwierdzić, że skoro przepisy krajowe umożliwiają opatrywanie dokumentu elektronicznego podpisem elektronicznym, to zgodnie z art. 6 następuje wzajemne uznawanie dokonanej identyfikacji elektronicznej. W myśl tego przepisu, jeżeli zgodnie z prawem krajowym lub zgodnie z krajową praktyką administracyjną dostęp do usługi online świadczonej przez podmiot sektora publicznego w jednym państwie członkowskim wymaga identyfikacji elektronicznej przy użyciu środka identyfikacji elektronicznej oraz uwierzytelnienia, w tym pierwszym państwie członkowskim na potrzeby transgranicznego uwierzytelnienia dla tej usługi online uznaje się środek identyfikacji elektronicznej wydany w innym państwie członkowskim, pod warunkiem, że speł-

---

⁴¹ P. Pęcherzewski, *Informatyzacja postępowania cywilnego w Wielkiej Brytanii*, w: *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2009, s. 156.

⁴² <https://www.moneyclaim.gov.uk/web/mcol/welcome> (dostęp: 5.01.2023 r.).

⁴³ https://www.online-mahntrag.de/omahn/Mahntrag?_ts=8198751-1673194478593&Command=start (dostęp: 5.01.2023 r.).

⁴⁴ Szerzej na temat elektronicznego postępowania i e-sądu zob. https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=35 (dostęp: 5.01.2023 r.).

nione są warunki: a) środek identyfikacji elektronicznej jest wydany w ramach systemu identyfikacji elektronicznej wymienionego w wykazie publikowanym przez Komisję Europejską; b) poziom bezpieczeństwa środka identyfikacji elektronicznej odpowiada poziomowi bezpieczeństwa równemu lub wyższemu od poziomu bezpieczeństwa wymaganego przez odpowiedni podmiot sektora publicznego na potrzeby dostępu do tej usługi online w pierwszym państwie członkowskim, pod warunkiem, że poziom bezpieczeństwa tego środka identyfikacji elektronicznej odpowiada średniemu lub wysokiemu poziomowi bezpieczeństwa; c) odpowiedni podmiot sektora publicznego korzysta ze średniego lub wysokiego poziomu bezpieczeństwa w odniesieniu do dostępu do tej usługi online.

Jednakże, mimo że elektroniczne postępowanie upominawcze w swoich założeniach miało być realizowane dla obcokrajowców lub osób mających miejsce zamieszkania poza terytorium Polski, to początkowo system teleinformatyczny wymagał od każdego powoda podania numeru PESEL, którym wszak nie każdy cudzoziemiec musi się posługiwać. Aktualnie wprowadzono stosowne modyfikacje i dopasowano formularze w systemie teleinformatycznym, dzięki czemu cudzoziemcy nie muszą podawać ani numeru PESEL, ani innego numeru identyfikacyjnego, co realnie umożliwia korzystanie im z tego rodzaju postępowania. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że interfejs elektronicznego postępowania upominawczego jest dostępny wyłącznie w języku polskim, co może stanowić poważną barierę do korzystania z niego.

4. Wnioski

Jednym z celów rozporządzenia eIDAS jest zniesienie, przynajmniej w przypadku usług publicznych, istniejących barier w transgranicznym stosowaniu środków identyfikacji elektronicznej wykonywanych w państwach członkowskich w celu uwierzytelniania. Rozporządzenie nie ingeruje jednak w systemy zarządzania tożsamością elektroniczną i powiązane z nimi infrastruktury

ustanowione w państwach członkowskich. Jego celem jest zapewnienie bezpiecznej elektronicznej identyfikacji i uwierzytelniania na potrzeby dostępu do transgranicznych usług online oferowanych przez państwa członkowskie. W rozporządzeniu eIDAS ustanowiono pewne warunki dotyczące tego, które środki identyfikacji elektronicznej muszą być uznawane i w jaki sposób należy notyfikować systemy identyfikacji elektronicznej. Warunki te powinny pomóc państwom członkowskim w zbudowaniu niezbędnego wzajemnego zaufania do stosowanych przez nie systemów identyfikacji elektronicznej oraz we wzajemnym uznawaniu środków identyfikacji elektronicznej objętych notyfikowanymi systemami. Zasada wzajemnego uznawania powinna mieć zastosowanie, jeżeli system identyfikacji elektronicznej notyfikującego państwa członkowskiego spełnił warunki notyfikacji i notyfikacja ta została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Jednak zasada wzajemnego uznawania powinna odnosić się wyłącznie do uwierzytelniania dla usługi online. Dostęp do tych usług online i ich ostateczne wykonanie na rzecz wnioskodawcy powinny być ściśle powiązane z prawem do korzystania z takich usług na warunkach określonych w przepisach krajowych (motyw 14 preambuły).

W świetle powyższego należy zatem przyjąć, że rozporządzenie eIDAS nie przewiduje żadnych nakazów dotyczących udostępniania publicznych usług elektronicznych zarówno na poziomie krajowym, jak i transgranicznym. Nie przewidziano także żadnych konsekwencji związanych z brakiem oferowania takich usług. Jeśli jednak takie usługi będą udostępniane, to państwo członkowskie, które je umożliwia, ma obowiązek zapewnienia możliwości uznania systemów identyfikacji elektronicznej innych państw członkowskich.

Analiza zmian treści regulacji odnoszącej się do elektronicznych pism procesowych wskazuje, że ustawodawca wyraźnie odstąpił od fakultatywności elektronicznych pism procesowych (ogólnej dopuszczalności wnoszenia pism drogą elektroniczną) na rzecz zawężenia do sytuacji wyraźnie wskazanych w przepisach szczególnych. Należy uznać, że jest to dobre rozwiązanie, gdyż nieograniczona i nieprecyzyjna możliwość elektronicznej komunika-

cji z sądami mogłaby powodować szereg problemów wynikających z dowolności i zbyt wielu możliwości technicznych, które potencjalnie mogłyby być wykorzystane w celu przesyłania pisma procesowego do sądu (np. problemy związane z czytelnością i integralnością takich dokumentów, uwierzytelnianiem tożsamości nadawcy).

Trzeba jednak mieć na uwadze, że do skutecznego złożenia drogą elektroniczną pisma procesowego konieczne jest posłużenie się systemem teleinformatycznym.

Należy podkreślić, że możliwość wnoszenia pism procesowych w sposób elektroniczny (za pośrednictwem systemu teleinformatycznego) nie daje możliwości wnoszenia pism za pośrednictwem poczty elektronicznej, bez względu na okoliczność, czy takie pismo byłoby opatrywane jakimkolwiek podpisem elektronicznym.

W związku z powyższym należy przyjąć, że prawo krajowe musi przewidywać możliwość elektronicznego składania oświadczeń procesowych. Jeśli takie ramy zostaną wyznaczone, to ewentualnie w dalszej kolejności należy rozważyć możliwość stosowania przepisów rozporządzenia do usług identyfikacji i usług zaufania transakcji elektronicznych.

Warto na koniec wskazać, że zgodnie z przepisem art. 126 § 5 k.p.c. pismo procesowe wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Oznacza to, że do oceny skuteczności podpisów elektronicznych będzie miało zastosowanie rozporządzenie eIDAS. Na mocy jego przepisów będzie konieczne umożliwienie obywatelom państw unijnych posługiwanie się podpisami elektronicznymi, którymi posługują się w miejscu swojego pobytu. Zagraniczne kwalifikowane podpisy elektroniczne będą musiały być honorowane także przy korzystaniu z systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.

Aktualnie nie ma potrzeby dokonywania jakichkolwiek zmian legislacyjnych w zakresie wnoszenia pism drogą elektroniczną, systemu teleinformatycznego czy podpisów elektronicznych, a jedynie konieczne jest wdrożenie możliwości, które wynikają z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

STRESZCZENIE

Rozporządzenie eIDAS jako samoistna podstawa wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną?

Przedmiotem rozważań zawartych w artykule jest analiza zagadnienia bezpośredniego stosowania przepisów rozporządzenia eIDAS w krajowym postępowaniu cywilnym. Zasadniczo akt ten dotyczy prawa materialnego, tj. reguluje rodzaje podpisów elektronicznych i inne sposoby elektronicznej identyfikacji. Wprowadza także zasadę, w myśl której zrównane zostały skutki prawne podpisu własnoręcznego i podpisu elektronicznego. Daje to asumpt do rozpatrywania możliwości wniesienia drogą elektroniczną pisma procesowego, które zostanie opatrzone podpisem elektronicznym. Jak wynika z regulacji Kodeksu postępowania cywilnego, ustawodawca podejmuje próby umożliwienia stronom wnoszenia pism w sposób elektroniczny. Aktualnie jedynie elektroniczne postępowanie upominawcze daje realną możliwość korespondencji z sądem z pominięciem tradycyjnej drogi papierowej. Niemniej jednak wdrożenie funkcjonowania systemu teleinformatycznego pozwoli zrealizować taką opcję także dla innych rodzajów postępowań. Dopóki jednak dopuszczalność wnoszenia pism drogą elektroniczną nie będzie wynikała z przepisów i jednocześnie z wyposażenia technicznego sądów, rozporządzenie eIDAS nie może być traktowane jako samodzielna podstawa do skutecznego składania pism w formie elektronicznej.

Słowa kluczowe: procedura cywilna; podpis elektroniczny; pismo procesowe; dokument elektroniczny

SUMMARY

The eIDAS Regulation as a self-contained basis for submitting pleadings electronically?

The subject of considerations contained in the article is an analysis of the issue of direct application of the provisions of the eIDAS Regulation in domestic civil proceedings. Basically, this act concerns substantive law, i.e. it regulates the types of electronic signatures and other electronic identification methods. It also introduces the principle according to which the legal effects of a handwritten signature and an electronic signature are equated. This gives rise to considering the possibility of submitting a pleading by electronic means, which will be signed with an electronic signature. According to the provisions of the Code of Civil Procedure, the legislator makes attempts to enable the parties to submit

pleadings electronically. Currently, only electronic writ-of-payment proceedings give a real possibility of correspondence with the court, omitting the traditional paper route. Nevertheless, the implementation of the functioning of the ICT system will make it possible to implement such a possibility also for other types of proceedings. However, as long as the possibility of submitting documents electronically does not result from the regulations and at the same time from the technical capabilities of the courts, the eIDAS Regulation cannot be treated as an independent basis for the effective submission of documents electronically.

Keywords: civil procedure; electronic signature; pleading; electronic document

BIBLIOGRAFIA

- Barta J., Markiewicz R., *Internet a prawo*, Kraków 1998.
- Bieliński A., *Charakter podpisu w prawie cywilnym materialnym i procesowym*, Warszawa 2007.
- Bieliński A., *Locus standi in electronic judicial and execution proceedings in civil cases in Poland*, w: *Locus standi across legal cultures*, red. A. Budnik, Białystok 2015.
- Cieślak S., *Forma czynności w procesie cywilnym – stan obecny i perspektywy rozwoju*, w: *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014.
- Dusek J., *How to Measure Intermunicipal Cooperation in Conditions of the Czech Republic*, w: *How to Measure Intermunicipal Cooperation in Conditions of the Czech Republic*, w: *Modeling Innovation Sustainability and Technologies*, red. A. Dias, B. Salmelin, D. Pereira, M. Sales Dias, Cham 2018, <https://doi.org/10.1007/978-3-319-67101-7>.
- Flaga-Gieruszyńska K., w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2022.
- Ganczar M., *Ocena audytu systemów teleinformatycznych (z punktu widzenia zasad poprawnej procedury i pragmatyzmu postępowania)*, w: *Jawność i jej ograniczenia*, t. 3: *Skuteczność regulacji*, red. G. Szpor, Z. Kmiecik, Warszawa 2013.
- Gascón Inchausti F., *Service of proceedings on the defendant as a safeguard of fairness in civil proceedings in search of minimum standards from EU legislation and European case-law*, „Journal of Private International Law” 2017, t. 13, nr 3, <https://doi.org/10.1080/17441048.2017.1386264>.

- Gołaczyński J., *Model informatyzacji postępowania cywilnego w nowym Kodeksie postępowania cywilnego*, w: *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014.
- Gregušova D., Halásová Z., Peráček T., *eIDAS Regulation and Its Impact on National Legislation: The case of the Slovak Republic*, „Administrative Sciences” 2022, nr 12, <https://www.mdpi.com/journal/admsci>.
- Hess B., *Europäisches Zivilprozessrecht*, Heidelberg 2010.
- Janowski J., *Podpis elektroniczny w obrocie prawnym*, Warszawa 2007.
- Kaczmarek-Templin B., *Dowód z dokumentu elektronicznego w procesie cywilnym*, Warszawa 2012.
- Kaczmarek-Templin B., w: *Dowody w postępowaniu cywilnym. System Postępowania Cywilnego*, t. 2, red. Ł. Błaszczak, Warszawa 2021.
- Kaczmarek-Templin B., *Elektroniczny obieg dokumentów a zasady procesowe w procesie cywilnym*, Warszawa 2023.
- Kaspryszyn J., *Podpis elektroniczny jako element zwykłej formy pisemnej czynności prawnych*, Warszawa 2007.
- Kocot W.J., *Elektroniczna forma oświadczeń woli*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2001, nr 3.
- Kocot W., *Wpływ Internetu na prawo umów*, Warszawa 2004.
- Kościółek A., *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012.
- Kościółek A., *Elektroniczne czynności procesowe w świetle nowelizacji z 10.7.2015 r.*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2017, nr 1.
- Kutyłowski M., Błażkiewicz P., *Advanced Electronic Signatures and eIDAS – Analysis of the Concept*, „Computer Standards and Interfaces” 2023, t. 83, <https://doi.org/10.1016/j.csi.2022.103644>.
- Markiewicz K., *Informatyzacja postępowania cywilnego – de lege lata i de lege ferenda*, w: *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014.
- Onğanu E.A., *Normalising the use of electronic evidence: Bringing technology use into a familiar normative path in civil procedure*, „Oñati Socio-Legal Series” 2022, 12(3), <https://opo.iisj.net/index.php/osls/article/view/1370>.
- Osajda K., *Wpływ rozwoju techniki na uregulowanie formy testamentu – rozważania de lege ferenda*, „Rejent” 2010, nr 5.
- Pęcherzewski P., *Informatyzacja postępowania cywilnego w Wielkiej Brytanii*, w: *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2009.

- Piątek S., *Prawo telekomunikacyjne. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Polański P.P., *Towards the single digital market for e-identification and trust services*, „Computer Law and Security Review” 2015, t. 31(6).
- Radwański Z., *Uwagi ogólne o zakresie stosowania formy elektronicznej w prawie cywilnym*, w: *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa prof. M. Pazdana*, Kraków 2005.
- Rudkowska-Ząbczyk E., Rodziejewicz P., w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Warszawa 2023, Legalis.
- Sorysz M., Kaczyński M., w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1A: *Komentarz*, A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020, uwagi do art. 125, nb 12, Legalis.
- Szanciło T., w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. T. Szanciło, Warszawa 2019, uwagi do art. 125, nb 7, Legalis.
- Szostek D., *Informatyzacja postępowania sądowego. Elektroniczne biuro podawcze*, w: *Współczesne problemy postępowania cywilnego. Zbiór studiów*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Klich, Toruń 2015.
- Velicogna M., *Coming to Terms with Complexity Overload in Transborder e-Justice: The e-CODEX Platform*, w: *The Circulation of Agency in E-Justice: Interoperability and Infrastructures for European Transborder Judicial Proceedings*, red. F. Contini, G.F. Lanzara, Dordrecht 2014, <https://doi.org/10.1007/978-94-007-7525-1>.
- Velicogna M., *e-CODEX Deliverable D7.4 Architectural Hands on Material*, https://www.e-codex.eu/sites/default/files/2019-08/e-CODEX%20D7.4%20Architectural%20Hands%20on%20Material_v1.pdf.
- Weitz K., *Europejskie prawo procesowe cywilne – stan obecny i perspektywy dalszego rozwoju*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 2.
- Weitz K., *Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych*, Warszawa 2009.
- Zalesińska A., *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Warszawa 2016.
- Zalesińska A., Januszkiewicz T., *Zapewnienie skuteczności i sprawności administracyjnej sądów powszechnych w kontekście wdrożenia centralnej poczty elektronicznej, centralnego systemu usług katalogowych i uwiaryzelniania oraz systemu zarządzania tożsamością*, „Wrocławskie Studia Sądowe” 2015, nr 1.
- Załużki M., *About the Need to Adjust the Regulations Regarding the Form of Will to the Modern Requirements*, „European Journal of Economics, Law and Politics” June 2019, t. 6, nr 2, <http://elpjournal.eu/wp-content/uploads/2019/06/6-2-1.pdf>.

